

TAMPERE

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toimintamalli

Englanti

Sisällysluettelo

Alkusanat	3
Sanasto	4
Kaksikielinen varhaiskasvatus Tampereella	6
Arvolähtökohtia	6
Kielipedagogiikka ja käyttöteoria	7
Kielijärjestelyt ja opetusmenetelmät.....	7
Kaksikielisen varhaiskasvatuksen oikea-aikainen tuki.....	9
Kaksikielisen opetuksen jatkumo	9
Varhainen kielten oppiminen	11
Kielitaidon kehittymisen osa-alueet	12
Kielitietoisuus	13
Englanninkielisen varhaiskasvatuksen toimintamalli – Maijalanpuiston kielirikasteinen ryhmä	14
Perustiedot toimipisteestä.....	14
Kaksikielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen.....	14
Pedagoginen malli.....	14
Kaksikielinen pedagogiikka.....	14
Tavoitteet.....	14
Kielenkäyttötilanteiden kuvaaminen.....	14
Suomen kielen opettamiseen liittyvät seikat.....	14
Kohdekielen opettamiseen liittyvät seikat.....	15
Monikielisten lasten huomioiminen.....	15
Miten kotikielet näkyvät päiväkodin arjessa?.....	15
Kasvatuksen ja opetuksen toteuttaminen.....	15
Päiväpiirit.....	15
Pukeminen ja ulkoilu.....	15
Ruokailut.....	15
Liikunta.....	15
Kädentaidot.....	16
Leikki.....	16
Musiikki.....	16
Lepohetki.....	16
Vinkkejä opetusmenetelmistä.....	16
Päiväkotiympäristö oppimisen tukena.....	16
Kulttuurikasvatus.....	16
Yhteistyötahot.....	17

Alkusanat

Tampereella kaksikielinen varhaiskasvatus ja perusopetus ovat olleet osa kaupungin opetustarjontaa jo 1980-luvulta lähtien. Vuosien varrella kielivalikoima on laajentunut ja yhteistyö eri koulutusasteiden välillä on tiivistynyt muodostaen yhtenäisen kielipolun varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Vuonna 2024 käynnistettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteinen kaksikielisen opetuksen kehittämishanke, jonka tavoitteena oli luoda Tampereelle pedagogisia toimintamalleja kaksikielisen opetuksen tueksi. Mallit palvelevat varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tarpeita ja vahvistavat erityisesti saksan- ja ranskankielisen opetuksen jatkumoa. Yhteisten pedagogisten käytäntöjen kehittäminen tukee kielenkäytön suunnitelmallisuutta ja henkilöstön osaamista kaksikielisessä opetuksessa.

Tampereella on aiemmin Opetushallituksen hankerahoituksella tuotettu kaksikieliseen opetukseen materiaaleja, joita päivitettiin ja hyödynnettiin osana tätä hanketta. Kehitetyissä pedagogisissa toimintamalleissa kuvataan esimerkiksi kaksikielisen kasvatuksen ja opetuksen tavoitteita, kielenkäyttötilanteiden ja oppimisympäristöjen suunnittelua sekä toiminnallisia opetusmenetelmiä. Lisäksi malleissa tarkastellaan yhteistyön rakenteita ja toimintatapoja, jotka tukevat kieli- ja kulttuuritietoista kasvatusta.

Kaksikielisen opetuksen kehittämishankkeessa tuotettujen toimintamallien ja kehittämismallin tavoitteena on tarkentaa, miten kaksikielistä varhaiskasvatusta, esi- ja perusopetusta toteutetaan Tampereen kaksikielisissä kouluissa ja päivä-

kodeissa. Yhtenäinen toimintatapa kaksikielisten luokkien, esiopetusryhmien ja varhaiskasvatusryhmien välillä on tärkeää, jotta toiminnan toteutus olisi johdonmukaista. Lisäksi kirjallinen kuvaus toiminnan toteutuksesta auttaa tekemään hiljaista tietoa näkyväksi ja tukee sen jakamista työyhteisöjen sisällä. Näin varmistetaan myös mahdollisimman sujuva ja johdonmukainen jatkuvuus varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Samalla on kuitenkin tärkeää huomioida, että kaksikielisen opetuksen toteutustavat voivat vaihdella lasten tarpeiden ja tavoitteiden mukaan.

Hankkeen työryhmässä on ollut edustajia kaikista kaksikielistä opetusta tai kasvatusta tarjoavista yksiköistä. Työryhmän toimintaa on ohjannut saksankielisen opetuksen opettaja Annika Takala. Toimintamalleissa on pyritty yhdenmukaistamaan pedagogista kielimallia huomioiden samalla yksiköiden omaleimaiset piirteet. Mallit toimivat käsikirjoina niin henkilöstölle kuin johdolle ja tukevat kaksikielisen opetuksen laadukasta ja johdonmukaista toteuttamista Tampereella.

Erityiset kiitokset toimintamallien kirjoittamisesta ja hanketyöstä opettajatyöryhmässä mukana olleille: Annika Takala, Tiina Kallio, Laura Lehtonen, Maria Moisander, Freya Schienbein, Sari Sitrish, Anne Vacher, Virpi Matala, Eeva-Maria de Carvalho, Elina Blomqvist, Jenni Schorpp ja Mervi Uitti. Kiitokset myös kaksikielisten koulujen rehtoreille ja koordinaattoreille sekä varhaiskasvatusyksiköiden johtajille kehittämistyöstä ja toimintamallien kommentoinnista. Lopuksi kiitos varhaiskasvatuksen ja hallinnon toimijat hankkeen koordinoinnista ja toimintamallien yleisen osuuden kirjoittamisesta.

Sanasto

Tämä sanasto tarjoaa tiiviin ja selkeän kokonaisuuden kaksikielisen opetuksen keskeisistä käsitteistä, joita käytetään toimintamalleissa ja kehittämismalleissa. Jokaisen käsitteen merkitys on avattu lyhyesti. Sanaston tavoitteena on yhtenäistää käsitteiden käyttöä ja tukea pedagogisia ratkaisuja kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa.

CLIL (Content and Language Integrated Learning) =

Kaksikielisen opetuksen pedagoginen suuntaus, jossa oppiaineen sisältö ja kieli opitaan samanaikaisesti vieraalla kielellä.

Kaksikielinen kielijärjestely = Suunnitelma, miten kahta kieltä käytetään käytännössä ryhmässä.

Kaksikielinen opetus = Kahta kieltä käytetään opetuksessa ja ohjauksessa niin, että molemmat kielet (varhaiskasvatuksen kieli ja kohdekieli) ovat sekä opetuksen tavoitteita että välineitä. Toimii yläkäsitteenä, jonka alle laajamittainen ja suppeampi kaksikielinen opetus kuuluvat. Sisältää erilaisia toteutumistapoja, kuten kaksikielinen pedagogiikka ja CLIL.

Kaksikielinen varhaiskasvatus = Varhaiskasvatusta, jossa toiminta tapahtuu kahdella kielellä (varhaiskasvatuksen kieli ja kohdekieli). Jaetaan laajamittaiseen ja suppeampaan kaksikieliseen varhaiskasvatukseen.

Kaksikielisyys = Kyky kommunikoida molemmilla kielillä ja vaihtaa niitä, vaikka lähes samantasoista osaamista molemmissa kielissä ei ole saavutettu.¹

Kielellinen moninaisuus / monikielisyys = Henkilön kyky käyttää useita kieliä (yksilön monikielisyys), tai erilaisten kieliyhteisöjen rinnakkaiselo (yhteisöjen monikielisyys).² Monikielisyydellä viitataan ihmisiin, jotka elävät vähintään kahden kielen vaikutuksessa. Ilmentyy esimerkiksi monien eri kielten käyttönä varhaiskasvatuksen kieliyhteisössä.³

Kielikasvatus = Kielikasvatus on kieleen ja kieliin liittyvää kasvatusta ja opetusta. Kielikasvatuksessa kielten oppiminen nähdään elinikäisenä prosessina, joka sisältää sekä formaalia että informaalista oppimista.⁴

Kielipedagogiikka = Kielten käyttöön, opettamiseen ja oppimiseen liittyvä pedagoginen ajattelu ja toiminta, esimerkiksi miten kieliä käytetään ja opetetaan sekä miten niiden oppimista tuetaan. Kielipedagogiikan ja kielikasvatuksen käsitteet ovat osittain päällekkäisiä ja toisiaan täydentäviä, ja kielipedagogiikka on olennainen osa kielikasvatuksen toteuttamista.⁵

Kielitietoisuus = Ymmärrys maailmasta ja ihmisten erilaisista tavoista puhua. Tiedostus siitä, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla ja ymmärrys kielen keskeisestä merkityksestä lapsen kehityksessä, oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä, identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa; ymmärrys aikuisen roolista kielellisinä malleina lapsille.⁶

Kielten erottelu / tiukka erottelu = Kaksikielisen opetuksen muoto, jossa kohdekieli ja varhaiskasvatuksen kieli pidetään selkeästi erillään. Kielten erottelu voidaan sitoa esimerkiksi henkilöön (yksi aikuinen, yksi kieli), ajankohtaan tai paikkaan.

Kielten joustava käyttö = Kaksikielisen opetuksen muoto, jossa kohdekieltä, varhaiskasvatuksen kieltä ja mahdollisia muita kieliä käytetään joustavasti niin, että niitä ei eroteta selvästi toisistaan.

Kielten rinnakkainen käyttö (co-language) = Strategia, jossa sama sisältö esitetään molemmilla kielillä, muistuttaa kääntämistä. Kielten rinnakkainen, suunnitelmallinen ja tarkoituksenmukainen käyttö tukee toisen kielen oppimista ja vahvistaa oppijoiden monikielistä osaamista.⁷

1 **Hassinen, 2005.** Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Oy Finn Lectura Ab.
2 **Suuriniemi, 2025.** Monikielisen toimijuuden tukeminen & tiedonalan kielet. Luento. 28.10.2025.
3 **Malinen, 2019.** Anna lapselle ääni. PS-kustannus.

4 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan ekspertti-opettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>
5 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan ekspertti-opettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>
6 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>
7 **Palviainen & Mård-Miettinen, 2016.** "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52-58.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

Kohdekieli = Kieli, jota opetellaan sekä käytetään kaksikielissä toiminnassa. Peruskoulussa yleensä samalla oppilaan A1 kieli.

Kokopäiväpedagogiikka = Oppimiskäsitys, jonka mukaan oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Pedagoginen toiminta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa suunnitellaan ja toteutetaan niin, että se läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.⁸

Koodinvaihto (code switching) = Kielten joustavaa käyttöä, jossa kahta kieltä käytetään samassa puheenvuorossa. Vas-
tuullinen koodinvaihto on systemaattista ja tietoista, ja se voidaan liittää joustavaan moninaisuuteen. Satunnaisessa koodinvaihdossa kielen vaihto ei ole tietoista tai suunnitelmallista.

Käyttöteoria = Näkemys hyvästä opetuksesta, joka ohjaa pedagogista toimintaa. Opettajan käyttöteoria vaikuttaa siihen, miten opettaja toteuttaa kielipedagogiikkaa.⁹

Laajamittainen kaksikielinen varhaiskasvatus = Varhaiskasvatusta, jonka toiminnasta vähintään 25 % toteutetaan kohdekielellä ja vähintään 20 % toiminnasta toteutetaan varhaiskasvatuksen kielellä.

Limittäiskieleily = Kahden kielen systemaattista ja suunniteltua käyttöä saman oppitunnin sisällä, esimerkiksi lukeminen yhdellä kielellä ja luetusta keskustelu toisella. Laajempi ja syvällisempi käsite, kuin koodinvaihto. Pedagoginen prosessi, jolla tuetaan kognitiivista ja kielellistä kehitystä erityisesti monikielisissä oppimisympäristöissä.

8 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>
9 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan eksperttiopettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

Scaffolding = Kielen oppimisen oikea-aikainen tuki. Esimerkiksi kuvatuki, avainsanat näkyvillä, viikon sanat, ohjevideot ja mallintaminen.

S2 = Suomi toisena kielenä.

Suppeampi kaksikielinen, ts. kielirikasteinen varhaiskasvatus = Varhaiskasvatusta, jonka toiminnasta enintään 25 % toteutetaan kohdekielellä.

Toimintakulttuuri = Yhteisön historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutunut tapa toimia, joka muovautuu yhteisön vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuuri rakentuu muun muassa arvoista, oppimisympäristöistä, työtavoista, vuorovaikutuksesta sekä toiminnan organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista.¹⁰

Varhaiskasvatuksen kieli = Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä¹¹. Kieli, jota käytetään toiminnassa, yleensä suomi. Suomessa varhaiskasvatuksen kieli voi olla myös ruotsi, saame, romani tai viittomakieli.

10 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>
11 **Varhaiskasvatuslaki 540/2018.** 8 §. Varhaiskasvatuksen kieli. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

Kaksikielinen esi- ja perusopetus Tampereella

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet¹² on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatustlain¹³ nojalla. Tampereen kaupunki on laatinut oman paikallisen varhaiskasvatussuunnitelmansa näiden perusteiden pohjalta. Kaksikielinen varhaiskasvatus noudattaa sekä valtakunnallisia että paikallisia linjauksia sekä niissä mainittuja muita ohjaavia asiakirjoja.

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota lapsille tavanomaista monipuolisempaa kielikasvatusta ja näin hyödyntää lasten varhaisen kielenoppimisen herkyyskautta. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa pyritään toiminnallisesti ja leikinomaisesti luomaan perustaa elinikäiselle kielten oppimiselle sekä erilaisten kielten ja kulttuurien arvostamiselle.¹⁴

Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksessa tarjotaan laajamittaista kaksikielistä varhaiskasvatusta ja suppeampaa kaksikielistä varhaiskasvatusta. Suppeampaa muotoa kutsutaan myös kielirikasteiseksi varhaiskasvatukseksi. Laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa toiminnasta 25 prosenttia tai enemmän toteutetaan kohdekielellä ja muu toiminta varhaiskasvatustilaisissa¹⁵ säädettyllä varhaiskasvatuksen kielellä. Laajamittaisen kaksikielisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on luoda lapsille valmiuksia toimia kaksikielisyysympäristöissä, sekä antaa valmiudet joko kaksikieliseen tai suomenkieliseen perusopetukseen siirtymiselle. Laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa huomioidaan myös suomen kielen vahvistaminen.¹⁶ Suomen kielen opettamiseen, tukemiseen ja kehittämiseen tulee käyttää vähintään 20 prosenttia toiminnasta¹⁷.

Kielirikasteinen varhaiskasvatus on suppeampaa kaksikielistä toimintaa, jossa alle 25 prosenttia tapahtuu suunnitelmallisesti jollakin muulla kuin varhaiskasvatustilaisissa¹⁸ määritellyllä varhaiskasvatuksen kielellä. Kielirikasteisella varhaiskasvatuksella pyritään herättämään lasten mielenkiinto ja myönteinen asenne kieliä kohtaan, tukemaan kieltenoppimista ja antamaan monipuolisemmat mahdollisuudet kielivalintoihin.¹⁹

Tampereella kaksikielistä varhaiskasvatusta tarjotaan kolmessa suomenkielisessä päiväkodissa: Kissanmaan päiväkodissa saksaksi, Amurin päiväkodissa ranskaksi ja Maijalanpuiston päiväkodissa englanniksi. Kissanmaan päiväkodissa toimii tällä hetkellä kaksi laajamittaista kaksikielistä varhaiskasvatusryhmää, ja Amurin päiväkodissa tarjotaan sekä laajamittaista kaksikielistä varhaiskasvatusta että kielirikasteista varhaiskasvatusta. Maijalanpuistossa on yksi kielirikasteinen varhaiskasvatusryhmä.

Arvolähtökohtia

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen arvolähtökohdat ja toimintaperiaatteet ovat varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden²⁰ mukaisia. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa pätevät samat arvolähtökohdat kuin muussakin varhaiskasvatuksessa.

Kaksikielisen ryhmän toiminnassa vallitsee kannustava ilmapiiri, jossa lasten toiminnallinen ja leikkilinen oppiminen sekä yksilölliset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen ja kannustavaan palautteeseen. Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa lapsille tarjotaan tilaisuuksia käyttää ja omaksua kohdekieltä toiminnallisesti. Lapsella on oikeus tuoda ajatuksensa ja tunteensa esiin niillä keinoilla, jotka hän hallitsee. Lapset ja heidän perheensä kohdataan kunnioittavasti, arvostaen eri kielten ja kulttuurien tuomaa moninaisuutta. Ruokailuhetket, leikit sekä juhlat tarjoavat mahdollisuuksia tutustua erilaisiin kulttuureihin sekä perinteisiin.²¹

Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kulttuurit kohtaavat toisensa sujuvasti. Huoltajia rohkaistaan osallistumaan kielikasvatukseen myös kotona, erityisesti puhumalla lapsilleen omaa äidinkieltään. Henkilöstö toimii lapselle kielellisenä mallina rohkaisten lasta käyttämään kieltä monin tavoin. Moninaisen maailman ymmärtäminen kulttuurin, kielen ja katsomusten näkökulmasta edellyttää henkilöstöltä tietoa eri kulttuureista. Henkilöstö varhaiskasvatuksessa ohjaa lapsia keskustelemaan arvoista ja ihanteista.²²

12 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>
13 Varhaiskasvatustilaisissa 540/2018.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

14 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

15 Varhaiskasvatustilaisissa 540/2018. 8 §. Varhaiskasvatuksen kieli.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

16 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

17 Tampereen kaupunki, 2022. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-10/Tampere_varhaiskasvatussuunnitelma_2022_www.pdf

18 Varhaiskasvatustilaisissa 540/2018. 8 §. Varhaiskasvatuksen kieli.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

19 Varhaiskasvatustilaisissa 540/2018.

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2018/540#chp_3__sec_15

20 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

21 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

22 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

Kielipedagogiikka ja käyttöteoria

Kielipedagogiikka tarkoittaa kieliin liittyvää pedagogista ajattelua ja toimintaa - sitä, miten kieliä käytetään, opetetaan ja miten niiden oppimista tuetaan. Kielikasvatus perustuu kielipedagogiikkaan, mikä näkyy muun muassa vuorovaikutuksessa lasten kanssa, oppimisympäristöjen rakentamisessa sekä kielenkäytön mallintamisessa. Käyttöteoria puolestaan on opettajan näkemys hyvästä opetuksesta ja se ohjaa pedagogista toimintaa: se vaikuttaa siihen, miten toimintaa suunnitellaan, toteutetaan ja reflektoidaan.²³

Kielipedagogiikan käyttöteoria on erityisen olennainen varhaiskasvatuksessa toteutettavassa kaksikielisessä opetuksessa. Useiden kielten käyttö edellyttää opettajalta vahvaa pedagogista näkemystä, sillä juuri se vaikuttaa keskeisesti siihen, millaiseksi kielten käyttö muodostuu käytännön tasolla. Kielipedagogiikan käyttöteorian ydinarvona on kielten yhtäläinen arvo – kaikki kielet ovat yhtä arvokkaita. Tämä näkyy varhaiskasvatushenkilöstön puheessa, toiminnassa ja asenteissa. Käyttöteorian kehittäminen edellyttää yhteistä keskustelua ryhmän työntekijöiden kesken, mikä auttaa tekemään käyttöteoriasta näkyvää ja yhtenäistämään pedagogista toimintaa. Tällöin voidaan tarkastella kysymyksiä, kuten:

1. Millaiset arvot ohjaavat kaksikielistä toimintaa?
2. Millaiset kielijärjestelyt ryhmässä on?
3. Mitä tavoitteita kaksikieliselle toiminnalle asetetaan?
4. Millä menetelmillä ja arjen käytännöillä tavoitteisiin pyritään?²⁴

Keskustelun keskeiset havainnot on hyvä kirjata ja jakaa työyhteisössä, jotta ne tukevat jatkuvaa kehittämistyötä. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen ryhmätason suunnittelun yhteydessä syntyneet materiaalit kannattaa tallentaa koko päiväkodin yhteiseen materiaalipankkiin. Näin myös tulevat, saman ikäryhmän kanssa työskentelevät aikuiset voivat hyödyntää niitä systemaattisesti, mikä tukee osaltaan pedagogisen jatkuvuuden ja laadun säilymistä.

Kielijärjestelyt ja opetusmenetelmät

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa suositellaan, että laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kukin henkilöstöön kuuluva jäsen käyttää aktiivisesti vain jompaa-kumpaa kieltä, mikäli se on mahdollista²⁵. Tämä perustuu kielten erottelun pedagogiikkaan, joka toteutuessaan on tehokas menetelmä kahden kielen oppimisen tukemisessa.

23 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan eksperttiopettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö-monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

24 **Palojärvi, 2024.** Kaksikielistä pedagogiikkaa toteuttavan eksperttiopettajan kielipedagogiikan käyttöteoria ja käytäntö-monikielisten lasten kanssa varhaiskasvatuksessa.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0332-0>

25 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

Lapsia kannustetaan molempien kielten käyttöön, ja heillä tulee aina olla oikeus ilmaista itseään ja tulla ymmärretyksi myös suomen kielellä. Vieraiden kielten oppimisen ei tule vaarantaa muiden oppimisen alueiden edistymistä²⁶.

Monikielisyyden lisääntyminen varhaiskasvatuksessa haastaa perinteistä kaksikielistä opetusta, sillä yhä useammin on tarpeen huomioida lasten useat ensikieliset²⁷. Laajamittaisessa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa kielten tiukan erottelun rinnalle on noussut kielten joustavan käytön ja liittämiskieleilyn pedagogiikka, joka on tuttu kielirikasteisesta varhaiskasvatuksesta. Näiden menetelmien avulla voidaan huomioida lasten monikieliset taustat monipuolisemmin ja sensitiivisemmin.

Tutkimusnäyttö tukee kielten joustavan käytön hyötyjä erityisesti monikielisissä ja -kulttuurisissa kaksikielisen opetuksen ryhmissä^{28 29 30}. Joustava kielten käyttö edistää kielitietoisuutta ja purkaa kielten välisiä hierarkioita, mahdollistaen sen, että kaikki lapsen kielet voivat toimia vuorovaikutuksen ja oppimisen resursseina³¹.

Kaksikielisessä ryhmässä voi olla lapsia, joiden äidinkieli on suomi, kohdekieli tai jokin muu kieli. Laajamittainen kaksikielinen varhaiskasvatus tulee järjestää niin, että kaikki kieliryhmät saavat oppimiselleen tarvittavaa tukea³². Emotionaalisissa ja turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa on tärkeää käyttää lapselle tutumpaa kieltä, jotta vuorovaikutus ja ryhmään kuulumisen tunne vahvistuvat. Tällöin painopiste on lapsen tunteen kohtaamisessa, ei kohdekielen opettamisessa. Kun lapsi on kohdattu tunnekielillä, kasvattaja voi siirtyä vähitellen kohdekieleen, jolloin koodinvaihto perustuu pedagogiseen harkintaan. Tällöin koodinvaihdon pedagoginen peruste on se, että kun lapsen tunne on rauhoittunut, hän kykenee vastaanottamaan tunneaiheista sisältöä esimerkiksi kirjojen, kuvien ja laulujen kautta myös itselleen vähemmän tutulla kielellä.

26 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

27 **Pöyhönen, 2016.** Kohti monikielistä pedagogiikkaa. Teoksessa:

A. Palojärvi, Å. Palviainen, & K. Mård-Miettinen (toim.) Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 65–66. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/49823>

28 **Palviainen, Protassova, Mård-Miettinen, & Schwartz, 2016.**

Two languages in the air: a cross-cultural comparison of preschool teachers' reflections on their flexible bilingual practices. *International journal of bilingual education and bilingualism*, 19(6), s. 614–630.
<http://dx.doi.org/10.1080/13670050.2016.1184615>

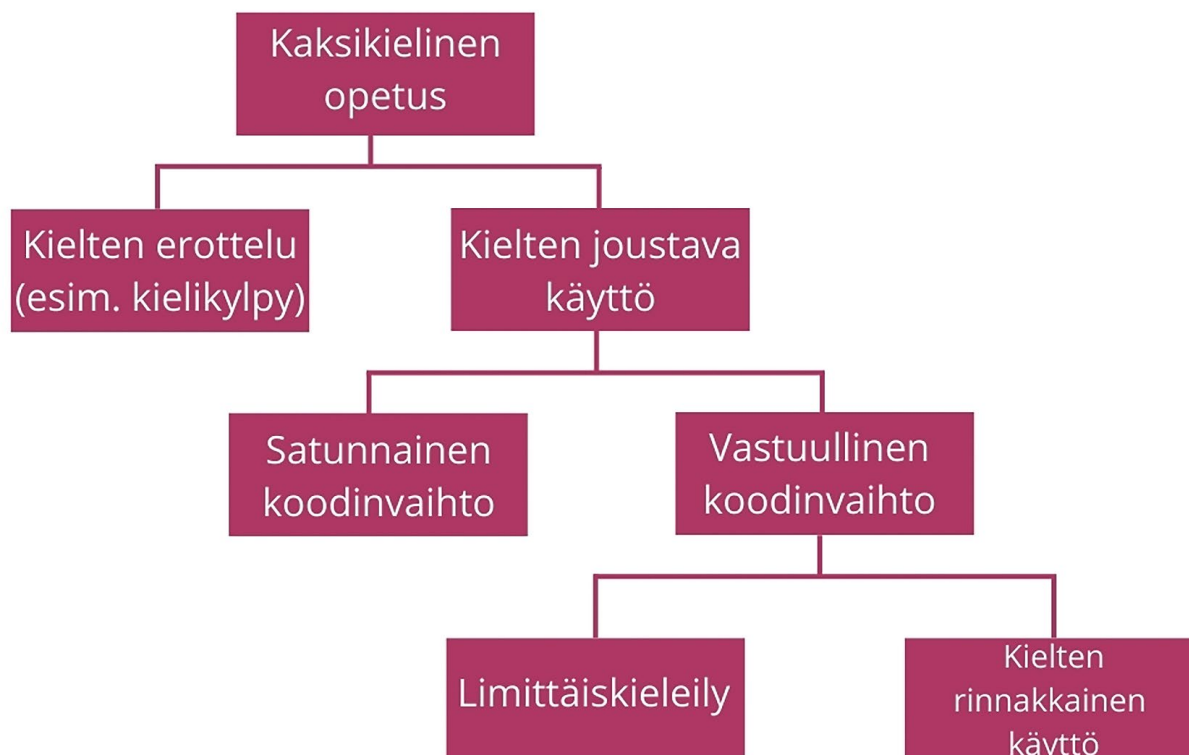
29 **Flores & García, 2017.** A critical review of bilingual education in the United States: From basements and pride to boutiques and pro t. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 14–29. 10.1017/s0267190517000162

30 **Harju-Autti, 2024.** Kielitietoisuus ja kielellinen vastuullisuus kaksikielisessä opetuksessa. *Koulutus*. 27.11.2024.

31 **Honko, 2023.** Mari Honko: Kielitietoisuus ja monikielisyyden varhaiskasvatuksessa. Video. 13.2.2023.

<https://www.youtube.com/watch?v=6joAiqTT1g4>

32 **Opetushallitus, 2022.** Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

Kuvio 1. Havainnekuva kaksikielisen opetuksen kielellisistä järjestelyistä.

Kielten joustavassa käytössä koodinvaihdon tulee olla vastuullista, eli systemaattista ja tietoista. Tällöin kasvattaja kykenee pedagogisesti perustelemaan koodinvaihdon tarkoituksen ja ajoituksen. Vastuullinen koodinvaihto voi toteutua kahdella tavalla, rinnakkaisesti tai limittäisesti.

Kielten rinnakkainen käyttö tarkoittaa strategiaa, jossa sama asia ilmaistaan molemmilla kielillä. Menetelmä voi joskus vähentää lasten tarvetta kuunnella vähemmän tuttua kieltä, jos he alkavat odottaa käännöstä tutummalle kielelle. Tilanteiden luominen, joissa lapsi saa rohkaisua ja aikaa käyttää molempia kieliä, vahvistaa aktiivista kielenkäyttöä ja lisää oppimisen iloa.

Kielten limittäinen käyttö eli limittäiskieleily puolestaan tarkoittaa kahden kielen suunnitelmallista ja systemaattista käyttöä saman opetustuokion aikana, esimerkiksi lukemalla teksti yhdellä kielellä ja keskustelemalla siitä toisella³³. Limittäiskieleilyä voidaan pitää pedagogisena prosessina, joka tukee lasten kognitiivista ja kielellistä kehitystä erityisesti monikielisissä oppimisympäristöissä. Limittäiskieleilyn

pedagogiikka vahvistaa lasten kaksikielisiä identiteettejä^{34 35 36}, edistää kielivähemmistössä olevien lasten kaksikielisyyttä ja arvostaa heidän kielellistä repertuaariaan.

Limittäiskieleilyn pedagogiikka voi myös syventää opettavien sisältöjen oppimista, nopeuttaa kielitaidon kehittymistä sekä vahvistaa lasten itsevarmuutta ja edistymistä³⁷. Limittäiskieleilyn pedagogiikan elementtien lisääminen opetukseen vaatii suunnittelua. Kahden kielen suunnitelmallista käyttöä on esimerkiksi kielestä toiseen vaihtaminen tietyn asiasisällön selittämiseksi, oppimisen vahvistamiseksi, lasten huomion saamiseksi tai toisen kielen tukemiseksi.³⁸

33 Palojärvi, A. & Hellden-Paavola, S. (2025). Kaksikielinen pedagogiikka ja monikielisten lasten huomiointi varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Luento 18.2.2025.

34 Yilmaz, 2021. Translanguaging as a pedagogy for equity of language minoritized students, *International Journal of Multilingualism*, 18:3, 435-454, DOI: 10.1080/14790718.2019.1640705

35 Harju-Autti, 2024. Kielitietoisuus ja kielellinen vastuullisuus kaksikielisessä opetuksessa. Luento. 27.11.2024.

36 Flores & García, 2017. A critical review of bilingual education in the United States: From basements and pride to boutiques and pro t. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 14-29. 10.1017/s0267190517000162

37 Flores & García, 2017. A critical review of bilingual education in the United States: From basements and pride to boutiques and pro t. *Annual Review of Applied Linguistics*, 37, 14-29. 10.1017/s0267190517000162

38 Mård-Miettinen, Palojärvi & Palviainen, 2015. Kaksikielisen pedagogiikan toteuttaminen päiväkodissa. Teoksessa J. Kalliokoski, K. Mård-Miettinen & T. Nikula (toim.) 2015. *Kieli koulutuksen resurssina: vieraalla ja toisella kielellä oppimisen ja opetuksen näkökulmia*. AFinLA-e. Soveltavan kielitieteen tutkimuksia 2015 / n:o 8. 130-150. <https://journal.fi/afinla/article/view/53776>

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen oikea-aikainen tuki

Opetuksen oikea-aikainen tuki (scaffolding) tarkoittaa väli-ai-kaista, tarpeen mukaan annettavaa pedagogista tukea, joka auttaa lasta ymmärtämään ja tuottamaan vierasta kieltä. Tuki mukautuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja poistuu vähitellen lapsen osaamisen kehittyessä. Tällainen tuki voidaan tarjota koko lapsiryhmälle ilman, että se rajoittaa oppimista – päinvastoin, se edistää oppimisen yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Nämä tukikeinot muodostavat pedagogi- sen kokonaisuuden, joka tukee lapsen kielellistä kehitystä ja osallisuutta varhaiskasvatuksen arjessa.

Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään monipuolisia tukikeinoja:

- **Kuvatuki:** Kuvituskuvat ja kuvakortit tukevat ohjeiden ymmärtämistä, leikkien kulkua ja sanaston oppimista.
- **Toistuvat ja ennakoitavat rutiinit:** Selkeä päivärhythmi ja toistuvat tilanteet tukevat kielen omaksumista.
- **Selkeä kieli:** Yksinkertainen ja johdonmukainen kielenkäyttö helpottaa ymmärtämistä.
- **Toistot:** Sanaston ja rakenteiden toistaminen vahvistaa muistijälkiä ja tukee oppimista.
- **Eleet ja ilmeet:** Nonverbaalinen viestintä tukee sanallista ilmaisua ja ymmärtämistä.
- **Toiminnan sanoittaminen:** Aikuinen kuvailee ääneen, mitä tapahtuu, mikä tukee kielen kontekstuaalista oppimista.
- **Koodinvaihto:** Kielten joustava käyttö tilanteen mu-kaan tukee ymmärtämistä ja kielellistä turvallisuutta.
- **Viikon sanat:** Tietyn teeman keskeiset sanat toistuvat ja niitä harjoitellaan eri tavoin jakson aikana. Sanat ovat näkyvillä esimerkiksi kuvina.
- **Työvaiheiden mallintaminen kuvina:** Kuvien avulla lapsi hahmottaa prosessin tai päivän kulun vaihteita.³⁹

39 Helsingin kaupunki, 2024. Kaksikielisen opettajan ABC – perusopetus. Helsingin kielihankkeet. <https://kielet.hel.fi/wp-content/uploads/2024/08/Kaksikielisen-opettajan-ABC-perusopetus.pdf>

Kaksikielisen opetuksen jatkumo

On ensiarvoisen tärkeää, että eri koulutusasteet varhaiskasvatuksesta perusopetukseen tekevät tiivistä yhteistyötä suunnitelluissaan yhtenäistä ja toimivaa kielellistä ohjelmaa. Tällaisen ohjelman tulee perustua jatkuvuuteen, jotta kielelliset vaatimustasot muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden oppijan koulutuspolun aikana⁴⁰.

Yhtenäisen toimintamallin kehittäminen on keskeistä, jotta opetuksen sisältö ei toistu tai ala alusta jokaisen koulutusasteen tai opettajan vaihtuessa. Tämä mahdollistaa sen, että oppilaat voivat siirtyessään luokka-asteelta toiselle rakentaa uutta osaamista aiemmin opitun pohjalta⁴¹. Siirtymien onnistuminen edellyttää koulutusasteiden välistä yhteistä ymmärrystä siitä, mitä oppilaat ovat jo harjoitelleet ja omaksuneet.

CLIL-opetus on kaksikielisen opetuksen muoto, jota toteutetaan kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta lukioon. Suomessa toteutettava CLIL-opetus edustaa joustavaa kaksikielistä mallia. Siinä vierasta kieltä ja oppilaiden äidinkieltä ei pidetä tiukasti erillään, vaan ne tukevat toisiaan oppimisessa. Samalla vieras kieli omaksutaan luontevasti äidinkielen rinnalle sekä oppimisen että vuoro-vaikutuksen välineeksi.⁴²

Jyväskylän yliopistossa luotu CLIL-polku kuvaa, miten sisällön ja kielen integroitu oppiminen etenee eri koulutusasteilla. Polku tukee jatkuvuutta ja kielitietoisuutta, ja sen tavoitteena on luoda luonnollinen siirtymä kielitaidon kehittymiselle eri vaiheissa.⁴³ Seuraava kuvio on luotu edellä mainitun mallin pohjalta. Kuvioon on koottu väljemmin CLIL-opetuksen menetelmiä, sisältöjä ja tavoitteita, jotka limittyvät koulutusasteiden välillä.

40 Hansell & Björklund, 2021. Koulutusasteiden väliset siirtymät kaksikielisessä opetuksessa. Teoksessa T. Kangasvieri, L. Lempel, A. Palojärvi & J. Moate (toim.) Innovatiivisen kielikasvatuksen kartta & kompassi: Askeleita kehittämistyöhön (s. 34–35). Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_75443

41 Mård-Miettinen, Palviainen & Palojärvi, 2016. Kaksikielisen opetuksen toteutustapoja. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 9–17. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

42 Mård-Miettinen, Palviainen & Palojärvi, 2016. Kaksikielisen opetuksen toteutustapoja. Teoksessa A. Palojärvi, Å. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 9–17. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

43 Moate, 2017. Developing an Integrated Content and Language Integrated Learning (CLIL) pathway in Central Finland.

CLIL-opetuksen vaiheita ja menetelmiä

Kielellä leikkiminen

leikki,
päivittäiset
rutiinit, laulut,
lorut,
tarinat,
innostus
oppia kieliä

Kielellä toimiminen

kielelle altistuminen
kouluarjessa,
toiminnallisuus,
leikkisyys,
visuaalinen tuki
opetuksessa,
osallistava
oppimisympäristö

Kielellä oppiminen

vieras kieli
opetuksen
kielenä,
opittavan aineen
sanastot ja käsitteet,
teoreettinen
ymmärrys, kriittinen
ajattelu

Kielellä opiskeleminen

edistyneet
taidot opiskelussa,
akateeminen
kielitaito,
argumentointi,
tutkiminen,
kaikkien
kieliresurssien
hyödyntäminen

Kuvio 2. CLIL-opetuksen vaiheet ja menetelmät

Kielellä leikkiminen sisältää esimerkiksi leikkejä ja lauluja. Kielellä toimiminen pitää sisällään altistumista kielelle arjen tilanteissa. Kielellä opiskelu viittaa esimerkiksi opetukseen vieraalla kielellä, ja kielellä opiskeleminen käsittää muun muassa akateemisen kielitaidon sekä edistyneet taidot opiskelussa. Kaavio korostaa kielen oppimista ja käyttöä etenevänä prosessina.

Kielellisen jatkumon suunnittelua voidaan tehostaa yhteisesti laaditun vuosikellon avulla, jossa on selkeästi määritelty, mitä sisältöjä käsitellään kohdekielellä eri vuosina. Tämä edistää tavoitteiden ja sisältöjen laadukasta ja johdonmukaista jatkumoa. Suunnittelussa on tärkeää huomioida myös toimintatapojen ja pedagogisten menetelmien jatkuvuus, jolloin eri ikäryhmissä ja luokka-asteilla hyödynnetään samankaltaisia työskentelytapoja. Uusien toimintatapojen omaksuminen tapahtuu tällöin asteittain yhdessä lasten kanssa⁴⁴. Tämä edellyttää aktiivista yhteistyötä opettajien välillä.

Toimintamallin yhtenä tärkeänä tavoitteena on tarjota tukea kaksikielisten ryhmien kasvattajille ja opettajille, jotta kaksikielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen toteutus ei olisi

riippuvainen yksittäisten työntekijöiden henkilökohtaisesta kiinnostuksesta tai sitoutumisesta. Mallin avulla varmistetaan myös, että kaksikielinen toiminta jatkuu sujuvasti ja keskeytyksettä henkilöstön vaihtuessa⁴⁵.

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa on huomioitava sen edellyttämät resurssit, kuten yhteissuunnittelujan mahdollistaminen, henkilöstön täydennyskoulutukset sekä kaksikielisten materiaalien saatavuus. Näillä tekijöillä on merkittävä vaikutus kaksikielisen toiminnan onnistumiseen, ja siksi varhaiskasvatusyksikön johtajalla on keskeinen rooli toiminnan laadukkaassa toteuttamisessa.

Yhteistyö ja yhteinen suunnittelu opettajien välillä ovat tärkeitä, mutta yhtä olennaista on varmistaa, että uudet ohjaavat suunnitelmat juurtuvat pysyväksi osaksi päiväkotien toimintakulttuuria. Tässä prosessissa päiväkodin johdon rooli tuki ja kokonaisvastuu ovat ratkaisevia. Paikalliset ohjaavat suunnitelmat tarjoavat selkeän rakenteen ja tukipisteen kasvattajille ja opettajille. Jotta suunnitelma vakiintuisi osaksi koko yksikön toimintakulttuuria, on tärkeää, että koko henkilöstö saa siitä riittävästi tietoa ja ymmärtää sen periaatteet.⁴⁶

44 Palojärvi & Hellden-Paavola, 2025. Kaksikielinen pedagogiikka ja monikielisten lasten huomiointi varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Luento 18.2.2025.

45 Hansell & Björklund, 2021. Koulutusasteiden väliset siirtymät kaksikielisessä opetuksessa. Teoksessa T. Kangasvieri, L. Lempel, A. Palojärvi & J. Moate (toim.) Innovatiivisen kielikasvatuksen kartta & kompassi: Askeleita kehittämistyöhön (s. 34–35). Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_75443

46 Palojärvi, Lempel, Kangasvieri & Moate, 2021. Dataset from the IKI-project. V. 31.8.2021. University of Jyväskylä. <https://doi.org/10.17011/jyx/dataset/77793>

Varhainen kielten oppiminen

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen hyödyistä on olemassa myönteistä tutkimusnäyttöä. Erityisesti varhainen altistuminen vieraalle kielelle tukee kielten oppimista myöhemmässä iässä, sillä lapsen aivot ovat varhaisessa kehitysvaiheessa erityisen vastaanottavaiset kielellisille ärsykkeille⁴⁷. Kun asiaa tarkastellaan pelkästään aivotutkimuksen näkökulmasta, otollisin aika aloittaa vieraan kielen oppiminen on noin kolmevuotiaana. Tällöin kuulojärjestelmä on vielä hyvin muovautuva, ja runsas altistuminen vieraille äänneille voi muovata havaitsemisen järjestelmää niin, että lapsi oppii vieraan kielen lähes äidinkielisellä tarkkuudella. Musiikin harrastaminen, kaksikielisyys ja varhainen altistuminen useille kielille edesauttavat kielten oppimista. Lisäksi kielitietoisuus ja tarkkaavuus kielellisiin ilmiöihin tehostavat muistia ja oppimista. Tutkimus ei vielä tarjoa varmaa vastausta siihen, voiko vieraan kielen opiskelu hidastaa äidin kielen kehitystä, jos äidinkieli ei ole edennyt normaalisti. Kehittyvät puheterapian menetelmät ja laajenevat tutkimusaineistot antavat tulevaisuudessa tarkempaa tietoa tästä kysymyksestä.⁴⁸

Aivotutkimukset ovat edelleen osoittaneet, että vieraiden kielten oppiminen laajentaa aivojen kielellisiä hermoverkkoja, ja mitä aiemmin vieraiden kielten oppiminen alkaa, sitä tehokkaammin aivot muodostavat muistijäljen uudelle vierasperäiselle sanalle. Lisäksi uusia sanoja opittaessa aivojen palkitsemisjärjestelmä aktivoituu, kun uuden sanan merkitys oivalletaan, mikä selittää osin motivaatiota kielten oppimiseen. Useamman kielen puhuminen ja hallinta edellyttää kielten välillä vaihtamista ja valikointia, jolloin aivoissa aktivoituvat samat rakenteet kuin yleistä toiminnanohjausta vaativissa tilanteissa⁴⁹.

Kieliä opitaan joko samanaikaisesti tai peräkkäin. Samanaikaisesta kieltenoppimisesta puhutaan, kun lapsi oppii kahta tai useampaa kieltä ennen kolmea ikävuottaan. Kieltenoppiminen on peräkkäistä, kun toisen kielen oppiminen alkaa yli kolmevuotiaana⁵⁰. Laajamittaista kaksikielistä toimintaa

suositellaan yli kolmevuotiaille lapsille, sillä kolmevuotiaalla lapsella on usein jo vahva ensikieli⁵¹. Jos kielen kehitys on kolmevuotiaalla lapsella normaalilla tasolla, on vieraan kielen altistus lukuisten tutkimusten mukaan kannattavaa ja vahvasti suositeltavaa⁵². Myös jos lapsella on kaksi vahvaa äidinkieltä, varhainen altistuminen kolmannelle kielelle on hyvin todennäköisesti hyödyllistä.

Monikielisten lasten kohdalla on tärkeää keskustella yhdessä perheen kanssa vaihtoehtoista, ja löytää lapselle sopivin varhaiskasvatusryhmä. Suppeammassa kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa ei ole olemassa ikäsuosituksia, sillä pienimuotoisesta kaksikielisestä toiminnasta on hyötyä ja iloa kaiken ikäisille lapsille⁵³. Tutkimusten mukaan kaksikielisestä toiminnasta ei ole haittaa lapselle, mikäli molempia, tai kaikkia, kieliä kehitetään systemaattisesti. Myöskään tukea tarvitsevien lasten osallistumiselle kaksikieliseen varhaiskasvatukseen ei ole tutkimuksissa nähty esteitä⁵⁴.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ei aseta lapsille kielitaitovaatimuksia. Kaksikielisen varhaiskasvatuksen taroituksena ei ole testata tai mitata lasten osaamista, vaan tarjota mahdollisuuksia käyttää ja omaksua kieliä luontevasti arjen tilanteissa⁵⁵. Tehokkaimmat varhaisen kielenopetuksen tavat alle kouluikäisille ovat kielelle altistaminen arkiaskeissa, leikkimällä ja laulamalla. Vieraan kielen kirjaimiin ja kirjoittamiseen keskitytään vasta myöhemmässä vaiheessa⁵⁶. Varhaiskasvatuksessa lapsia kannustetaan kokeilemaan ja kiinnostumaan kielistä, jokainen oman taitotasonsa mukaisesti. Päiväkodeissa tarjotaan monipuolisia aktiviteetteja, mutta keskeistä on, että lapsi saa oppia ja tutkia omaan tahtiin leikin, laulujen, liikkumisen ja arjen toimintojen kautta.

47 Huotilainen, 2018. Tutkimus varhaisesta kielenopetuksesta.

Verkkoluento. Helsingin kasvatus ja koulutus.

https://www.youtube.com/watch?v=7_9PdZXsOH0

48 Huotilainen, 2019. Näin aivot oppivat. PS-kustannus, Jyväskylä.

49 Kimppa, 2021. Aivotutkija Lilli Kimppa kertoo, miten kieltenopiskelu vaikuttaa aivoihin. Lukkiverkosto. 28.10.2021.

<https://www.lukkiverkosto.fi/aivotutkija-lilli-kimppa-kertoo-miten-kieltenopiskelu-vaikuttaa-aivoihin/>

50 Halme, 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten

kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa M.

Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen

kehittyminen varhaiskasvatuksessa (s. 86–101). Unigrafia Oy.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

51 Palviainen & Mård-Miettinen, 2016. "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, A. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52–58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

52 Huotilainen, 2018. Tutkimus varhaisesta kielenopetuksesta.

Verkkoluento. Helsingin kasvatus ja koulutus.

https://www.youtube.com/watch?v=7_9PdZXsOH0

53 Palviainen & Mård-Miettinen, 2016. "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, A. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52–58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

54 Palviainen & Mård-Miettinen, 2016. "Tavoite, kohderyhmä ja toteutusympäristö huomioitava": Tutkijoiden pohdintaa kaksikielisen pedagogiikan toteutustavoista. Teoksessa A. Palojärvi, A. Palviainen & K. Mård-Miettinen (toim.) 2016. Suomeksi ja ruotsiksi: kaksikielistä pedagogiikkaa päiväkodissa. Jyväskylän yliopisto. 52–58. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6625-6>

55 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

56 Huotilainen, 2018. Tutkimus varhaisesta kielenopetuksesta.

Verkkoluento. Helsingin kasvatus ja koulutus.

https://www.youtube.com/watch?v=7_9PdZXsOH0

Kielitaidon kehittymisen osa-alueet

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen henkilöstö on tietoinen kielitaidon kehittymisen keskeisistä osa-alueista. Kielitaidon kehittymisen keskeiset osa-alueet ovat^{57 58}.

Vuorovaikutustaidot – Lapsia kannustetaan kommunikoidaan toisten lasten ja henkilöstön kanssa. Varmistetaan, että jokaisen lapsen aloitteisiin vastataan, ja että jokainen saa kokemuksia kuulluksi tulemisesta. Tärkeää on aikuisten sensitiivisyys ja reagointi myös lasten sanattomiin viesteihin. Lapsille annetaan kannustavaa ja johdonmukaista palautetta heidän vuorovaikutustaidoistaan. Vuorovaikutustaitoja voidaan tukea esimerkiksi leikin avulla.

Kielen ymmärtämisen taidot – Lasten kielen ymmärtämisen taitoja tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Kieli on kuvailevaa ja tarkkaa, ja toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen ovat johdonmukaista. Kielen ymmärtämisen taitoja voidaan tukea kuvien, esineiden ja tukiviittomien avulla.

Puheen tuottamisen taidot – Lapsia tutustutetaan lastenkirjallisuuteen ja tarinoihin, ja kannustetaan itse keksimään tarinoita. Heitä rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa, sekä aikuisten että lasten kanssa. Vähitellen kiinnitetään huomiota myös äänensävyyhin ja äänenpainoihin. Puheen tuottamisen taitoja voidaan tukea esimerkiksi sadutuksen keinoin.

Kielen käyttötaidot – Lasten tilannetietoisien kielen käytön vahvistumista tuetaan varhaiskasvatuksessa ohjaamalla lasten kielen käyttötaitoja ja pohtimalla eri tilanteissa tapahtuvaa kielen käyttöä yhdessä lasten kanssa. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Lisäksi opetellaan eläytymistä, huumorin käyttöä ja hyviä tapoja. Kielen käyttötaitoja voidaan harjoitella esimerkiksi ruokailutilanteissa.

57 Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/8265240/tiedot>

58 Opetushallitus, 2025. Kielen kehityksen osa-alueet. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kielen-kehityksen-osa-alueet> [oph.fi]

Kielellinen muisti ja sanavaranto – Laaja kielellinen muisti ja sanavaranto mahdollistavat kielellisen ilmaisun monipuolisuuden. Kielellisen muistin kehittymistä tuetaan muun muassa loruihin ja laululeikeihin. Tärkeää on kielellä leikkittely, nimeäminen ja kuvaavien sanojen käyttö, sekä sanojen merkitysten pohdinta ja uusien käsitteiden opettelu. Tarvitaan myös kiireetöntä aikaa keskustelulle, lukemiselle ja tarinoiden kertomiselle.

Kielitietoisuus – Kielitietoisuutta on muun muassa ymmärrys siitä, että on olemassa erilaisia kieliä, ja että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla. Kielitietoisuus linkittyy kaikkiin kielitaidon kehittämisen osa-alueisiin. Kielitietoisuutta voidaan edistää esimerkiksi tutustumalla eri kielisiin monikielisten lasten tai heidän vanhempiansa avulla. Kielitietoisuutta tarkastellaan laajemmin seuraavassa luvussa.

Kahden kielen oppiminen saattaa aluksi vaikuttaa hitaamalta kuin yhden kielen oppiminen, ja lapsen sanavarasto kapealta. On muistettava, että lapsen sanasto koostuu kahden tai useamman kielen ilmauksista, ja sen laajuus on aina enemmän kuin yhden kielen sanavarasto⁵⁹.

Toisen kielen oppimiselle on tyypillistä, että lapsi oppii arkikielen, eli sosiaalisen kielen melko helposti muutamassa vuodessa. Pieni lapsi omaksuu myös erilaisen kielen ääntämisen paljon vaivattomammin kuin aikuinen. Abstraktimman, akateemisen kielen oppiminen vaatii lapselta aikaa ja harjoittelua. Myös kasvattajat tiedostavat ja huomioivat sen, että vaikka lapsen puhekieli olisi sujuvaa ja ääntäminen melko virheetöntä, voi kielen sanasto ja syvemmät rakenteet olla vielä hyvinkin yksinkertaisella tasolla.⁶⁰

59 Halme, 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa (s. 86–101). Unigrafia Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

60 Halme, 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) 2011. Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa (s. 86–101). Unigrafia Oy. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

Kielitietoisuus

Varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa kielitietoisuudella tarkoitetaan tietoa ja ymmärrystä siitä, missä kaikessa kielellä on merkitystä ja miten kieli toimii. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa tiedostetaan kielen merkitys oppimisessa, osallisuudessa ja identiteetin kehityksessä, sekä tunnustetaan, miten kielellä välitetään ja rakennetaan merkityksiä, kuten osoitetaan tunteita, kerrotaan, ohjaillaan ja neuvotellaan. Lisäksi kielitietoisessa opetuksessa tarkkaillaan kielen roolia toiminnassa, lasten osallistumista vuorovaikutukseen ja esimerkiksi ohjeiden ymmärtämistä ja pääsyä mukaan leikkeihin. Kielitietoinen kasvattaja myös mukauttaa toimintaansa sekä tukee lasten osallistumista ja kielellisten mallien saamista.⁶¹ Kuviossa 3⁶² on kuvattuna, millaisia valintoja kielitietoinen kasvattaja tekee arjen työssään.

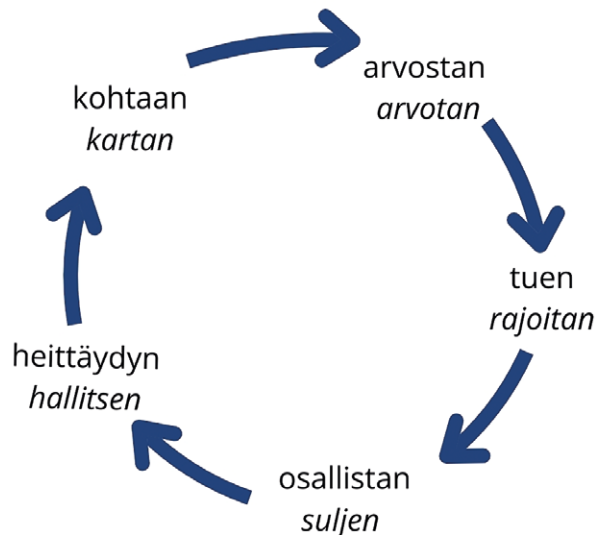
Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa tavoitteena on lapsen identiteetin, osallisuuden, oppimisen sekä tasapainoisen kasvun ja kehityksen tuki, sekä lasten ja kasvattajien hyvinvointi ja jaksaminen. Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lapsen uteliaasta ja myönteistä suhtautumista kielelliseen ympäristöönsä ja omaan kehitykseen kielitaitoon.⁶³

Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa⁶⁴ kuvataan kielitietoista varhaiskasvatusta seuraavasti:

”Kaikissa ryhmissä toteutettava kielitietoinen varhaiskasvatusta on osa kielellisesti, kulttuurisesti ja katso-muksellisesti vastuullista pedagogiikkaa, joka tukee lasten identiteettien kehittymistä sekä osallisuutta.”

”Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa henkilöstö tunnistaa lapsen olemassa olevat kielelliset resurssit, vaikka lapsi ei vielä tuottaisikaan suomea. Lapsen suomen kielen puutteita ei nähdä rajoitteena. Henkilöstö tiedostaa, millaista sanastoa ja kielellistä osaamista lapsi tarvitsee yhteisössä toimimiseen ja leikkiin osallistumiseen.”

Monikielisyys tukeminen ja kehittäminen on osa kielitietoista varhaiskasvatusta myös kaksikielisissä ryhmissä. Se tukee lasten kielellisten identiteettien kehittymistä sekä kielten, taitojen ja sisältöjen oppimista. Lisäksi se kehittää

Kuvio 3. Kielitietoisien kasvattajien valintojen kehä, mukailtu versio.

vuorovaikutustaitoja, motivoi, sitouttaa ongelmanratkaisuun, rikastaa vuorovaikutusta sekä auttaa hahmottamaan kielen ja vuorovaikutustilanteiden rakennetta. Monikielinen varhaiskasvatusta vahvistaa oppijan osallisuutta, tekijyyttä ja omistajuutta, kun lapsi saa olla oman kielensä asiantuntija ja osaja⁶⁵.

Kaksikielisessä varhaiskasvatuksessa huomioidaan varhaiskasvatuksen kielen ja kohdekielen lisäksi myös kaikki muut ryhmässä läsnä olevat kielet. Kaikkia kieliä arvostetaan tasavertaisesti, ja niitä tarkastellaan yhdessä lasten kanssa osana kielellisesti rikasta oppimisympäristöä. Monikielisuuden edistäminen tukee lasten identiteetin rakentumista ja vahvistaa heidän kielellistä itsetuntoaan.

Perheiden kielellinen asiantuntemus nähdään arvokkaana resurssina, jota voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen arjessa. Huoltajia voidaan esimerkiksi pyytää tuomaan päiväkotiin sanoja ja fraaseja omalla kotikielilläään, tai osallistumaan toimintaan lukemalla lapsille heidän omalla äidinkiellään. Tällainen yhteistyö tukee lasten kielitietoisuutta ja luo yhteisöllisyyttä.

Huoltajille kerrotaan, että lapsen kotikielen tai -kielten aktiivinen käyttö ja vahvistaminen kotona on keskeistä lapsen kielellisen kehityksen kannalta. Oman äidinkielen hallinta muodostaa perustan muiden kielten oppimiselle, ja siksi huoltajia rohkaistaan käyttämään kotikieltä arjen vuorovaikutustilanteissa sekä erityisesti lukemalla lapselle omalla äidinkiellään.

⁶⁵ Aalto, Mustonen, Järvenoja & Saario, 2019. Monikielisen oppijan matkassa. Verkkosivusto opettajankoulutukseen. Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos. <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi>

⁶¹ Honko, 2023. Mari Honko: Kielitietoisuus ja monikielisyys varhaiskasvatuksessa. Video. 13.2.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=6joAiqTT1g4>

⁶² Honko & Mustonen, 2021. Lisää taitoja ja mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen: tavoitteena tasa-arvoisempi ja kielitietoisempi varhaiskasvatusta. Journal of Early Childhood Education Research, 10(2), 28-44. <https://journal.fi/jecer/article/view/114155>

⁶³ Honko, 2023. Mari Honko: Kielitietoisuus ja monikielisyys varhaiskasvatuksessa. Video. 13.2.2023. <https://www.youtube.com/watch?v=6joAiqTT1g4>

⁶⁴ Tampereen kaupunki, 2022. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. https://www.tampere.fi/sites/default/files/2022-10/Tampere_varhaiskasvatussuunnitelma_2022_www.pdf

Englanninkielisen varhaiskasvatuksen toimintamalli – Maijaluonnon kielirikasteinen ryhmä

Perustiedot toimipisteestä

Maijaluonnon päiväkoti sijaitsee Tampereen Hervannassa. Päiväkodissa tarjotaan varhaiskasvatusta alle esiopetusikäisille lapsille. Maijaluonnon toimii tällä hetkellä yhdeksän varhaiskasvatusryhmää. Näistä yksi on kielirikasteinen ryhmä. Kielirikasteisen ryhmän toiminnan tavoitteena on herättää lasten mielenkiinto ja myönteinen asenne englannin kielen oppimista kohtaan sekä tukea englannin oppimista. Kielirikasteisessa ryhmässä suomen kielen lisäksi käytetään englantia, jonka osuus on alle 25 %.

Maijaluonnon päiväkodissa aloitti englanninkielinen ryhmä 1.8.1994. Ajatuksena oli tuoda englannin kieli tutuksi suomalaisille lapsille. Ryhmä koostui aluksi vain suomenkielisistä lapsista, joille oli tarkoitus puhua suurimmaksi osaksi pelkästään englantia. Täysin pelkästään englanninkielisen toiminnan toteuttaminen ei onnistunut, mutta lapset oppivat vuoden aikana arjen tilanteiden englantia. Ryhmän toiminnan edetessä suomen kielen määrä lisääntyi. Sittenkin kaksikielisen ryhmän rooli on vaihdellut riippuen ryhmän lasten ja henkilökunnan kielitaidoista sekä tarpeista.

Hervanta on Tampereen monikulttuurinen kaupunginosa. Hervannassa puhutaan yli 100 kieltä. Maijaluonnon päiväkodissa on edustettuna kymmeniä eri kieliä. Myös englannin kielen kielirikasteisessa ryhmässä lapsilla on monia kotikieliä. Monikielisyys ja monikulttuurisuus tuovat omat ominaispiirteensä kielirikasteiseen ryhmään. Moni lapsi puhuu useampaa kieltä kotona. Lapset omaksuvat englantia myös pelien ja television kautta. Osalla lapsista on haasteita oman äidinkielen oppimisessa, ja tämä vaikuttaa lapsen kaikkien muidenkin kielten oppimiseen. Oman äidinkielen osaaminen on tärkeää, jotta lapsella olisi helpompaa omaksua myös muita kieliä.

Kaksikielisen varhaiskasvatuksen järjestäminen

Kielirikasteisessa ryhmässä työskentelevät varhaiskasvatuksen ammattilaiset puhuvat englantia joustavasti oman taitotasonsa mukaan. Aikuiset toimivat mallina lapsille: he ovat kiinnostuneita englannin kielestä, käyttävät ja harjoittelevat sitä itsekin lasten kanssa. Yksinkertaiset sanat ja fraasit, kuten tervehdykset, ovat kaikkien ryhmän ammattilaisten käytössä englanniksi. Ryhmässä tutkitaan kiinnostuneesti myös muista kieliä. Jos työntekijä puhuu lapsen kotikieltä, hän voi käyttää myös sitä lapsen kanssa toimiessaan.

Huoltajat hakevat lapselle varhaiskasvatuspaikkaa Tampereen kaupungin eVaka-palvelun kautta. Maijaluonnon kaksikieliseen ryhmään pääsyyllä ei ole kielitaitovaatimuksia, vaan jokainen halukas saa paikan, jos ryhmässä on tilaa. Perheiden kanssa keskustellaan kielirikasteisen ryhmän toiminnasta ennen lapsen ryhmään siirtymistä.

Maijaluonnon kielirikasteisesta ryhmästä siirtyy vaihtelevasti lapsia esiopetukseen Tampereen kansainväliseen kouluun (FISTA). Suurin osa jatkaa suomenkieliseen esiopetukseen ja perusopetukseen.

Pedagoginen malli

Kaksikielinen pedagogiikka

Kielirikasteisen ryhmän toimintaa ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Ryhmässä toteutetaan kokopäiväpedagogiikkaa. Oppimista tapahtuu joustavasti sekä suomeksi että englanniksi kaikessa ohjatussa toiminnassa ja arjen tilanteissa. Hyvä vuorovaikutus ja läsnäolo luovat pohjan kielenoppimiselle.

Aikuinen mallintaa kieliä ja rohkaisee niiden käyttöön. Aikuisen käyttää kieltä selkeästi toistaen ja lyhyin lausein. Ryhmässä toimitaan kuitenkin kannustavasti ja joustavasti kielten suhteen. Jos lapsi esimerkiksi kertoo asian englanniksi, aikuinen voi vastata hänelle suomeksi ja toisin päin. Lapsi saa käyttää molempia kieliä myös sekaisin, esimerkiksi "I don't need välihaalari". Kieliä opitaan yhdessä ja lapset näkevät, että aikuisetkaan eivät osaa kaikkea ja että lapset voivat myös opettaa kieltä aikuiselle. Kielen oppimisen tukena ryhmässä on käytössä kuvatuksi, tukiviittomat sekä eleet ja ilmeet.

Tavoitteet

Lapsille luodaan kannustava ja turvallinen ympäristö kielten opetteluun ja käyttöön, mikä mahdollistaa innostuvan ja luontevan asenteen kieliin ja niiden oppimiseen. Varhaiskasvatuksen toiminta ja oppimisympäristöt toteutetaan niin, että lapset saavat mahdollisuuksia oppia arjessa toistuvia fraaseja ja englannin kielen perussanastoa kuten värejä, numeroita, eläimiä, vaatteita, kehonosia ja ruokailusanastoa.

Lapsia kannustetaan myös käyttämään omaa äidinkieltään ja tuetaan heidän kielellisten identiteettinsä kehittymistä.

Kielenkäyttötilanteiden kuvaaminen

Suomen kieltä käytetään ryhmässä kaikissa päivittäisissä tilanteissa. Englantia puhutaan vaihtelevasti päivän aikana riippuen esimerkiksi tilanteesta olevista aikuisista ja lapsista sekä heidän kieliresursseistaan ja kielellisistä lähtökohdistaan. Ryhmässä toteutuu kielten rinnakkainen käyttö ja limittäiskieleily. Kielten rinnakkaista käyttöä on yleensä tilanteissa, joissa halutaan lapsen heti ymmärtävän, mitä aikuisen tarkoittaa puhuessaan. Kun ryhmään tulee uusi lapsi, joka puhuu vain englantia, hänelle puhutaan sama asia rinnakkain sekä suomeksi että englanniksi. Joskus puhutaan suomeksi, mutta toistetaan puheessa yksittäisiä sanoja myös englanniksi.

Suomen kielen opettamiseen liittyvät seikat

Suomen kielen oppiminen ryhmässä on tärkeää, koska lasten kielelliset taustat vaihtelevat. Jos suomen kieltä ei käytetä kotona, lapsi oppii sitä päiväkodissa. Ryhmässä opetuksen painotus on suomen kielessä, jotta lapsella olisi tarpeeksi suomen kielitaitoa siirtyessään varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen.

Kohdekielen opettamiseen liittyvät seikat

Kohdekielen oppiminen tapahtuu päivittäisessä toiminnassa. Lapsilla on mahdollisuus käyttää kaikkia osaamiaan kieliä päiväkodissa. Osa lapsista käyttää vapaassa leikissä englannin kieltä. Aikuinen käyttää arjessa selkeitä englannin kielen lauseita, jotka toistuvat päivittäin. Päivittäin ryhmässä omaksutaan myös yksittäisiä englannin sanoja arjen toimintojen lomassa. Koko ryhmään kohdistuvaa kohdekielen opettamista tapahtuu päiväpiirissä.

Monikielisten lasten huomioiminen

Lapsen oman äidinkielen taidon merkitys korostuu kaksikielisessä ryhmässä. Huoltajien kanssa keskustellaan lapsen kieliin liittyvistä asioista ja huoltajia kannustetaan oman äidinkielen käyttöön kotona. Aikaisemmin monikielisille lapsille on järjestetty erillistä S2-opetusta lisänä kielirikasteista varhaiskasvatusta. Tällöin ryhmään on tullut erillinen S2-opettaja pitämään pienryhmille lyhyitä toimintatuokioita. Nykyisin ryhmän S2-opetus sisältyy arjen tilanteisiin ja toimintaan. Päiväkodin omat kieliaivustajat järjestävät mahdollisuuksien mukaan lapsille tuokioita lapsen omalla äidinkielellä.

Ryhmässä on selkeä ja säännöllinen päivä- ja viikkorytmi, joka luo ennakoitavuutta ja turvaa lapsen päiviin. Hoitosuhteen alussa opetellaan uuden lapsen omalla kielellä muutamia sanoja, joiden avulla yhteyttä lapseen voidaan alkaa rakentaa. Nämä tukisanat tarttuvat helposti myös muille ryhmän lapsille. Vieraan kielen sanoista on syntynyt monia hauskoja tilanteita lasten kanssa, kun he ovat käyttäneet näitä sanoja keskenään sekä luoneet niiden avulla yhteyttä uuteen lapseen.

Miten kotikielet näkyvät päiväkodin arjessa?

Kotikielet saavat näkyä ja kuulua arjessa. Lasten monikielisiä taustoja voidaan tuoda näkyväksi esimerkiksi keräämällä monikielisiltä perheiltä heidän oman kielensä sanoja kuten värejä ja numeroita, joita käydään lasten kanssa yhdessä läpi. Jokainen lapsi saa olla halutessaan oman kielensä esittelijä ja mestari. Lapsi saa näin kokemuksen oman äidinkielen tärkeydestä. Tällä tavoin lapset saavat myös kokemuksen siitä, että on olemassa monia kieliä, jotka kaikki ovat arvokkaita.

Kielirikasteisessa ryhmässä on kaikista lasten kielistä kiinnostunut ilmapiiri. Leikin lomassa lapset voivat käyttää oman kielensä sanoja, kun he eivät vielä osaa sanoa asiaa suomeksi. Lapset oppivat toisiltaan sanoja ja sanat jäävät mukaan leikkeihin. Lapsia rohkaistaan puhumaan omaa kotikieltään olemalla kiinnostuneita heidän kielistään. Esimerkiksi kirjaa luettaessa kannustetaan nimeämään asioita kuvista. Näin tuetaan lasten kieli-identiteettien kehittymistä.

Kielen avulla lapsi tulee ymmärretyksi oppiessaan kommunikoidaan kavereiden kanssa, jolloin ristiriitatilanteet vähenevät ja arjessa voidaan keskittyä enemmän kielen oppimiseen.

Kasvatuksen ja opetuksen toteuttaminen

Päiväpiirit

Ryhmässä kokoonnutaan päivittäin piirihetkeen. Päiväpiirin rakenne on päivittäin samanlainen. Piirihetkessä käytetään joustavasti suomea ja englantia. Päiväpiirin aikana englannin ja suomen kielen käytön suhde riippuu piirin vetäjästä. Tutuja sanoja, kuten värit, numerot ja eläimet, opitaan yhdessä kuvien avulla. Englanniksi lauletaan helppoja lauluja, kuten "Rain, rain go away", "My little finger" ja "Little snowflake".

Piiri voi edetä esimerkiksi seuraavalla tavalla: Lapset istuvat omille istuinalustoilleen. Alussa toivotetaan viittojen hyvää päivää kaikille. Katsotaan, kuka on tänään paikalla. Jokainen lapsi saa käydä laittamassa oman kuvansa seinälle. Päivälle tai viikolle on joku aihe, josta lasten kanssa jutellaan. Puheen tukena käytetään kuvia, esineitä, viittomia, eleitä ja ilmeitä. Joka päivä lauletaan myös ainakin yksi laulu. Piirin lopuksi lausutaan yhdessä ruokaloru.

Pukeminen ja ulkoilu

Pukemistilanteissa opitaan vaatteiden nimiä suomeksi ja englanniksi. Pukeutuessa toistuvat samat sanat ja lauseet, kuten "ensin sukat, sitten kengät", "hae liivi", "laita hanskat käteen". Aikuinen sanoittaa pukemistilanteita lapsille. Lauseet käyvät tutuksi pikkuhiljaa molemmilla kielillä.

Ulkoilutilanteissa lapset leikkivät myös muiden ryhmien lasten kanssa. Lapset käyttävät leikeissään suomea, englantia ja kotikieltään.

Ruokailut

Ruokailussa opettelemme hyviä ruokailutapoja ja kiittämään sekä suomeksi että englanniksi. Jokainen lapsi saa annostella itse ruokansa aikuisen tuella. Ruuanhakutilanteessa lapsella on mahdollisuus oppia muun muassa ruokasanastoa, laskemista ja vertailua sekä suomeksi että englanniksi.

Ruokailussa on tärkeää mahdollistaa kiireetön ruokailu rauhallisessa ympäristössä. Ruokarauha mahdollistuu, kun ryhmän aikuiset ruokailevat yhdessä lasten kanssa ja jokaisessa pöydässä istuu aikuinen. Ruokailussa lapsilla on mahdollisuus keskustella rauhallisesti ruokailuun liittyvistä tai muista lapsen mieltä askarruttavista asioista. Ruokailutilanteiden suomen- ja englanninkieliset keskustelut ovat merkityksellisiä kielen oppimisen kannalta.

Liikunta

Liikunnassa hyödynnetään jo opittuja sanoja ja sanontoja. Leikeissä tulee esille myös esimerkiksi värejä, eläinten nimiä ja numeroita englanniksi. Ohjeet toimintaan annetaan rinnakkain sekä suomeksi että englanniksi, jolloin varmistetaan ohjeiden ymmärtäminen ja lasten mahdollisuus osallistumiseen. Kuvia ja viittomia käytetään myös tukena liikuntatuokioiden ohjauksessa.

Kädentaidot

Kädentaitoja ohjataan suomeksi ja englanniksi. Ohjauksen tukena käytetään kuvia ja esineitä havainnollistamaan toimintaa. Kädentaidoissa opetellaan esimerkiksi värejä ja työvälineiden nimiä sekä kädentaitoihin liittyviä verbejä.

Leikki

Tuetuissa pienryhmäleikeissä kielen määrittää se, kuka aikuinen on ryhmässä. Aikuinen puhuu vain suomea, jonkin verran englantia tai molempia kieliä limittäin leikkitalanteissa. Kielen käyttöön vaikuttaa myös lasten kielitaito. Lapsi saa käyttää leikeissä sitä kieltä, jota hän haluaa. Aikuinen huomioi lapsen kielitaidon puhuessaan, jotta kaikki lapset ymmärtävät kieltä, sillä leikissä on tärkeää, että jokaisella lapsella on turvallinen olo. Pienryhmäleikeissä on hieno mahdollisuus oppia uusia sanoja. Pienryhmässä lapsi rohkaistuu helpommin puhumaan kieltä ja harjoittelemaan vuorovaikutustilanteita aikuisen mallintaessa, rohkaistessa ja kannustaessa.

Erilaisten pelien avulla harjoitellaan englannin kielen sanoja. Esimerkiksi muistipelejä pelataan joko suomeksi, englanniksi tai joustavasti kummallakin kielellä. Noppapeliä avulla harjoitellaan laskemista sekä suomeksi että englanniksi.

Vapaassa leikissä ryhmän lapset käyttävät kieliä sen mukaan, kenen kanssa leikkivät. Suomea ja englantia puhutaan paljon limittäin ja lauseita täydennetään joskus lapsen omalla äidinkielellä. Vapaan leikin tilanteissa ammattilaiset ovat läsnä ja tukevat lasten yhteisleikkiä esimerkiksi kuvatuella ja tukisanojen avulla.

Musiikki

Musiikkia käytetään paljon kielten opetteluun välineenä. Englannin- ja suomenkielisiä lauluja lauletaan päivittäin. Kuvien, leikein ja viittomin tuetut laulut kasvattavat nopeasti lasten sanavarastoa. Usein vieraskieliset lapset aloittavat suomen kielen laulamisen ennen kielen puhumista. Musiikki on aina iloinen asia, ja sen kautta lapsilla on pienempi kynnyksen kielen käytön aloitukseen.

Toiminnassa hyödynnetään monipuolisesti Kielinuppu-lauluja. Kielinuppu-lauluissa voidaan yhdistää kielenoppimista niin suomeksi kuin englanniksi tukiviittomia ja kuvia apuna käyttäen.

Lepohetki

Lepohetkillä luetaan kirjoja suomeksi. Muissa tilanteissa kirjoja luetaan joskus myös englanniksi. Ryhmässä on saatavilla sekä suomen- että englanninkielisiä kirjoja. Ryhmästä löytyy sekä helppoja kuvakirjoja että hieman vanhemmille lapsille suunnattuja kirjoja, jotta lasten erilaiset taidot englannin ja suomen kielissä tulevat huomioiduksi. Kirjastosta lainataan säännöllisesti sekä suomen- että englanninkielisiä lastenkirjoja ryhmän käyttöön.

Vinkkejä opetusmenetelmistä

Ryhmän toiminnassa käytetään kuvitettua englannin kielen sanastoa. Varhaiskasvatuksessa käytettyä sanastoa ja yleisiä lauseita on koottu kansioon henkilökuntaa varten.

Ryhmässä voidaan hyödyntää valmiita englannin- ja suomenkielisiä tuokiomalleja. Tuokiomallissa on lyhyt ja selkeä ohje yhden tuokion pitämiseen. Yksi tuokiomalli koskee yhtä aihetta, esimerkiksi hedelmiä. Jokaisesta tuokiomallista löytyy teeman mukaisia kuvia nimettynä suomeksi ja englanniksi. Lisäksi mallista löytyy aiheeseen liittyvä laulu, loru, tarina tai leikki. Tuokioon voi lisäksi yhdistää esimerkiksi värituskuvan tai muun tehtävän liittyen teemaan.

Vuosikellon rakentaminen toimintakauden alussa helpottaa kielirikasteisen ryhmän toiminnan suunnittelua, kehittämistä ja arviointia. Vuosikello rakennetaan vuodenaikojen, ryhmän tarpeiden ja lasten kiinnostuksen kohteiden pohjalta.

FISTA:n esiopetus on tehnyt englanninkielisen materiaali-paketin, jota hyödynnetään osittain myös Majalanpuiston kielirikasteisessa ryhmässä.

Päiväkotiympäristö oppimisen tukena

Kaksikielisyys on näkyvissä ryhmän tiloissa erilaisin kuvin ja tekstein. Seinillä olevia kädentaitoja kuvataan suomeksi ja englanniksi. Myös päivä- ja viikko-ohjelmat ovat suomeksi ja englanniksi.

Ryhmätiloissa on näkyvillä harjoiteltavana olevia sanoja ja lauseita kuvien varustettuina. Esimerkiksi eteisessä voi olla vaatteiden kuvia, joissa lukee esitetyt vaatekappaleen nimi suomeksi ja englanniksi. Lisäksi vaihtuvat, harjoiteltavat jakson sanat ovat näkyvillä lapsille. Opeteltavia asioita kertailaan, pohditaan ja vertaillaan yhdessä. Seinillä olevat kuvat tukevat myös ryhmän ammattilaisten ja vanhempien kielten oppimista.

Kulttuurikasvatus

Ryhmässä näkyvät suomalaisen kulttuurin juhlat: isänpäivä, itsenäisyyspäivä, joulukuu, pääsiäinen, vappu ja äitienpäivä. Näitä päiviä huomioidaan eri tavoin kuten askartelemalla, laulamalla lauluja tai viettämällä koko talon yhteistä juhlaa.

Jokaisen lapsen syntymäpäivää juhlistetaan. Lapsi saa olla päivän sankari, ja häntä huomioidaan kortilla, pienellä lahjalla ja lapsen toivelaululla. Sankarille lauletaan onnittelulaulu sekä suomeksi että englanniksi.

Majalanpuiston kielirikasteisessa ryhmässä hyödynnetään mielellään huoltajien kulttuurillista osaamista. Huoltajat osallistuvat kulttuurikasvatukseen kertomalla omaan kulttuuriinsa kuuluvista juhlista tai muista kulttuurilleen ominaisista asioista lapsiryhmälle esimerkiksi valokuvien avulla. Ryhmässä tutustutaan eri kieliin ja kulttuureihin myös musiikin keinoin.

Yhteistyötahot

Yhteistyö huoltajien kanssa alkaa siitä, että heille kerrotaan avoimesti ryhmän yhteistyön ja vuorovaikutuksen keinoista. Maijalanpuiston kielirikasteisessa ryhmässä toimitaan avoimesti ja keskusteleavassa yhteistyössä perheiden kanssa. Kaikki perheet kohdataan tasavertaisesti ja kunnioittavasti. Ryhmän oma vanhempainilta syksyllä mahdollistaa avoimen keskustelun ja perheiden osallistumisen yhteisten tavoitteiden luomiseen kaksikielisessä ryhmässä.

Jos perheen kanssa ei ole yhteistä kieltä, käytetään kommunikoinnin apuna tulkkipalveluja, kielenkäännössovelluksia sekä esimerkiksi kuvatukea. Arjen tilanteissa tarvittaessa myös kyseistä kieltä puhuva kieliaivustaja voi toimia tulkkina yleisluontoisissa asioissa. Vanhempainiltoihin, varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin sekä muihin virallisiin tai sensitiivisiin keskusteluihin hankitaan aina virallinen tulkki, joka puhuu perheen kieltä.

Huoltajien kanssa keskustellaan oman äidinkielen oppimisen tärkeydestä. Huoltajia kannustetaan puhumaan lapsilleen omaa äidinkieltään. Perheessä voi olla vanhemmilla omat äidinkiellensä ja yhteisenä kielenä kolmas kieli. Suomen kieltä ei aina osata eikä välttämättä englantiakaan. Englannin kieli saattaa olla perheessä ihailtu kieli, jota lapsi oppii YouTubesta. Lapsi voi puhua lauseita ymmärtämättä niiden tarkoitusta.

Huoltajille kerrotaan äidinkielen tai -kielten tärkeydestä lapsen kognitiivisessa, emotionaalisessa ja sosiaalisessa kehityksessä. Äidinkieli on ajattelun ja oppimisen perusta sekä tunnekieli. Äidinkieli tai -kielet antavat juuret lapsen omalle kulttuurille ja kielelliselle identiteetille. Oman äidinkielen osaaminen edesauttaa myös muiden kielten oppimista.

Linkit

https://www.tampere.fi/sites/default/files/2023-11/fista_preschool_english_guidebook.pdf

